

KS. DANIEL BRZEZIŃSKI

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

DANBR@UMK.PL

ORCID: 0000-0003-4680-3055

OD REDAKCJI

Niniejszy numer naszego kwartalnika w znacznej mierze poświęcamy problematyce powiązań teologii ze sztuką. Trzy artykuły opublikowane w dziale „Teologia” dotyczą: odniesień liturgii i teologii liturgii do architektury, wykładni dogmatycznej i zastosowania prawodawstwa w malarstwie ikonograficznym oraz kultu świętych w muzyce i malarstwie.

Ksiądz Piotr Jura przybliży historię budownictwa sakralnego na Zachodzie widzianą oczyma teologa liturgisty. W swoim artykule przypomina, że chrześcijanie – analogicznie do wyznawców innych religii – po zmartwychwstaniu Chrystusa potrzebowali miejsc dla kultu, które nie miały być jednak prostym odpowiednikiem ani żydowskich, ani pogańskich świątyń. Najistotniejszym celem wznoszenia tych świątyń była obecność w nich bóstwa, czy też – jak w przypadku judaizmu – prawdziwego Boga. Istotą miejsc kultu chrześcijańskiego również jest owa obecność, ale rozumiana przede wszystkim jako zbawcze i skuteczne działanie Boga, czyli celebrowanie Misterium Chrystusa przez Niego samego i całe Jego Mistyczne Ciało. Z biegiem lat nawet rzeczownik wskazujący na rytualną akcję zgromadzenia chrześcijan – *ecclesia* – stał się synonimem miejsca, w którym te zgromadzenia się odbywają.

Z kolei Jakub Woźniak i Szymon Góźdź koncentrują się na zagadnieniu kodyfikacji malarskiej opartej na fundamentalnej relacji między

prawdami wiary, sferą reguł kanonicznych oraz właściwego ich przeniesienia na płaszczyznę ikonografii. Znamienitym przykładem kodeksu malarskiego, stanowiącego wykładnię kanoniczno-prawnej dogmatyki ikony jest *Hermeneia* Dionizjusza z Furny, podręcznik porządkujący tworzenie, widzenie i rozumienie obrazu zarówno jako formy przedstawienia wizualnego, jak i jego „duchowej zawartości”. Dionizjusz waloryzuje w nim także sens pojęć światła i obrazu oraz oryginału i kopii w bizantyńskiej wykładni teologicznej.

Natomiast Czesław Grajewski analizuje treść karty pergaminowej przedstawiającej dwa wizerunki i kilka śpiewów brewiarzowych o św. Katarzynie Aleksandryjskiej. Karta datowana jest na pierwszą ćwierć XIV wieku. Katalog Historisches Museum Thurgau we Frauenfeld opisuje ten obiekt jako fragment antyfonarza dominikańskiego, pochodzącego prawdopodobnie z klasztoru St. Katharinental. Analiza śpiewów skłania jednak Autora opracowania do postawienia tezy, że nie należą one do tradycji dominikańskiej, lecz raczej do nurtu liturgii cysterskiej. Oprócz warstwy muzykologicznej księgi, Autor zwraca uwagę na szczególnie interesujący, by nie rzec, intrygujący, zamieszczony w niej wizerunek Chrystusa trzymającego napięty łuk i strzelającego do św. Katarzyny.

Dział „Teologia” zawiera również tekst Pawła Sznajdera, który podejmuje kwestię roli chrześcijańskiej idei wcielenia w dyskursie dotyczącym perspektywy społeczeństwa postludzkiego, a zwłaszcza integracji umysłów w technologicznej osobiwości. Wcielenie w swoim wymiarze wspólnotowym – jak choćby koncepcja zjednoczenia wiernych w Mistycznym Ciele Chrystusa, czy indywidualnym wymiarze przebóstwienia człowieka – stanowi ideowy fundament transhumanizmu. Autor podkreśla, że technologiczna osobiwość rozumiana jako szczytowy punkt ewolucji człowieka, w którym dokona się integracja technologii i biologii organizmu, staje się współczesnym substytutem wcielenia Chrystusa i nadziei, jakie wierzący pokładają w tym dogmacie. W ten sposób transhumanizm wyznacza sobie identyczne cele jak chrześcijaństwo, ale obiecuje zrealizować je odmiennymi, gdyż technologicznymi środkami.

I wreszcie, ks. Lech Wołowski ukazuje drogę, jaką w swych filozoficzno-teologicznych poszukiwaniach dotyczących dramatu rozgrywającego się między człowiekiem a Bogiem przebył ks. Józef Tischner. Droga ta wiodła przez trzy wielkie obszary naukowej fascynacji Tischnera: aga-

tologię, aksjologię i teorię dialogu, prowadząc go do oryginalnego sformułowania problematyki owego dramatu.

W dziale „Ekumenia” prezentujemy ciekawy artykuł Andrzeja Kansego, w którym przedstawiono tematykę komunikowania religijnego, społecznego i politycznego w czasopiśmie wyznaniowym na przykładzie mariawickich pism „Mariawita. Czciiciel Przenajświętszego Sakramentu” i „Mariawita. Pismo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów”. Autor udowadnia, że czasopismo konfesyjne może stać się ważnym narzędziem komunikacji z otoczeniem zewnętrznym, jak i z członkami wspólnoty, i przyczyniać się do realizacji zarówno celów religijnych, jak i zamierzeń społecznych oraz politycznych.

Życzymy owocnej lektury.

Ks. Daniel Brzeziński
redaktor naczelny